

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

23 april 2009

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heren Eloi Glorieux en Rudi Daems –

betreffende de bevordering van stadsverwarmingsnetten

VERSLAG

**namens de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie
uitgebracht door de heer Joris Vandenbroucke**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Marc van den Abeelen.

Vaste leden:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Johan Deckmyn, Pieter Huybrechts, Jan Penris, mevrouw Marleen Van den Eynde;

de heer Jos De Meyer, mevrouw Cindy Franssen, de heren Frans Peeters, Johan Sauwens;

de dames Annick De Ridder, Fientje Moerman, de heer Marc van den Abeelen;

de heren Philippe De Coene, Bart Martens, Joris Vandenbroucke.

Plaatsvervangers :

de heer Frank Creyelman, mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Christian Verougstraete, Frans Wymeersch;

de heren Ludwig Caluwé, Carl Decaluwe, Tom Dehaene, Dirk de Kort;

de heren Patrick Lachaert, Hugo Philtjens, Jul Van Aperen;

mevrouw Els Robeyns, de heren Jan Roegiers, Robert Voorhamme.

Toegevoegde leden :

de heer Eloi Glorieux;

de heer Jan Peumans.

Zie:

830 (2005-2006)

- Nr. 1: Voorstel van resolutie
- Nr. 2: Verslag over de hoorzitting

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie nam het voorstel van resolutie van de heren Eloi Glorieux en Rudi Daems betreffende de bevordering van stadsverwarmingsnetten op 16 januari 2007 in behandeling.

Op 6 maart 2007 werd een hoorzitting georganiseerd met het Warmtebedrijf Rotterdam, de sociale huisvestingsmaatschappij De Zonnige Kempen en het bedrijf ABT (Adviseurs in bouwtechniek).

Het verslag is terug te vinden in *Parl. St.* VI. Parl. 2005-06, nr. 830/2.

Het voorstel werd terug op de agenda geplaatst op woensdag 14 januari 2009.

Uiteindelijk werd het voorstel van resolutie op dinsdag 21 april 2009 verworpen.

1. Toelichting door de heer Eloi Glorieux, eerste indiener

De heer *Eloi Glorieux* geeft een toelichting bij zijn voorstel van resolutie.

Vele industriële activiteiten genereren warmte als bijproduct. Meestal gaat die warmte verloren. Soms is een deel ervan bruikbaar in het bedrijf zelf, maar ook dan wordt de overmaat ongebruikt afgevoerd, vaak via dure koelsystemen. Sinds de oliecrisis van 1973 is men zich bewust van dat energieverlies en is men op zoek naar manieren om de overvloedige warmte nuttig te gebruiken. Er zijn enkele kleinschalige projecten bekend waarbij woningen en zelfs volledige wijken verwarmd worden met de afvalwarmte van een bedrijf – meestal een elektriciteitscentrale – uit de buurt. Sommige werden achteraf stopgezet, zoals de oude netten van Electrabel in Verviers en Aalst. In andere landen wordt deze vorm van stadsverwarming succesvol toegepast op grote schaal. Nieuwe wijken worden er uitgerust met een wkk-centrale (wkk = warmtekrachtkoppeling).

Op 1 oktober 1987 ging in Kopenhagen, na acht jaar voorbereiding, het project VEKS van start. In het westelijke deel van de agglomeratie wordt de afvalwarmte van twee elektrische centrales, drie verbrandingsovens en 39 fabrieken gebundeld in een warmtenet. Dat is een dubbel netwerk van stalen buizen, voorzien van de nodige warmtewisselaars en pompen. Zoals het elektriciteitsnet stroom in de gebouwen brengt, zo brengt het warmtenet warm water. De eindgebruiker neemt af wat hij nodig heeft voor verwarming en warmwatervoorziening.

Nederland, meer bepaald Rotterdam, heeft het voorbeeld van Kopenhagen gevolgd. In 2004 werd de ‘eerste pijp’ gelegd voor het warmtenet. In 2005 werd het ‘Warmtebedrijf Rotterdam’ opgericht.

Het is de bedoeling om woningen, winkels, kantoren, bedrijfsgebouwen en serres veilig en comfortabel te verwarmen met industriewarmte uit het haven- en industriegebied.

Petrochemie, afvalverwerking, energiebedrijven en andere industrieën produceren dagelijks meer dan voldoende warmte om een stad als Rotterdam te verwarmen. In de directe omgeving van die bedrijven wonen en werken honderdduizenden mensen, en er staan gebouwen en serres die de warmte prima kunnen gebruiken. Momenteel verdwijnt de restwarmte van industriële processen gewoon in de lucht en in het oppervlaktewater, terwijl er grote hoeveelheden gas of aardolie verbrand worden voor de centrale verwarming van nabijgelegen woningen en andere gebouwen. Dat is niet meteen een optimale benutting van schaarse en kostbare energiebronnen. Bovendien zijn de cv-installaties verantwoordelijk voor een groot deel van de schadelijke emissies waardoor Vlaanderen op wereldvlak zo slecht scoort inzake luchtkwaliteit.

In een businessplan bespreekt het Warmtebedrijf – ze noemen zichzelf: ‘een warme band tussen stad en haven’ – de voordelen van zijn warmtesysteem.

- Schoon: belangrijke bijdrage aan internationale afspraken.

Door 50.000 aansluitingen op het warmtenet wordt in Rotterdam jaarlijks 72.000 ton minder CO₂ uitgestoten. Indien ook de ruimere agglomeratie wordt aangesloten, bedraagt de vermindering van de jaarlijkse CO₂-uitstoot ruim 1 miljoen ton.

- Gezond: belangrijke bijdrage aan de luchtkwaliteit.
- Duurzaam: efficiënte benutting van energiebronnen.

In principe is dit ‘gratis’ warmte die het verbranden van dure en schaarse fossiele brandstoffen substantieel vermindert. Voor alle duidelijkheid: de distributie ervan is niet kosteloos, in Rotterdam rekent men echter wel op een besparing van 1 miljard m³ aardgas per jaar!

- Gebruiksvriendelijk: veilig en comfortabel.

Ongevallen als gevolg van CO-vergiftiging zijn eveneens uitgesloten.

Wat in Rotterdam kan, kan wellicht in een aangepaste vorm ook in Antwerpen of Gent.

Uiteraard zijn deze steden en hun agglomeraties niet echt vergelijkbaar, maar er zijn toch punten van overeenkomst: het zijn steden met een hoge bevolkingsdichtheid, een haven en met vrij zware industrie.

Het zou dus zinvol kunnen zijn om inzake energie-efficiëntie te leren van onze 'spaarzame en zuinige' noorderburen.

Dit voorstel van resolutie behandelt in de eerste plaats het gebruik van afvalwarmte door ze te bundelen en te benutten voor verwarming van gebouwen en warmwatervoorziening.

De installatie van een warmtenet is kapitaalintensief en het net wordt op jaarbasis gedurende ongeveer 70% van de tijd optimaal gebruikt. Anderzijds worden er in de zomer bij ons steeds meer airco-installaties gebruikt. Koelen met afvalwarmte door middel van absorptiekoelmachines is dan ook een belangrijke optie. Dat zal de rendabiliteit van het warmtenet ten goede komen. Vooral grote kantoorgebouwen kunnen er zinvol gebruik van maken. Het is in elk geval nuttig te onderzoeken in hoeverre deze manier van koeling de energievretende airco's kan vervangen.

Een warmtenet wekt op zich geen energie op maar bestaande energie kan nuttig gebruikt worden en er kan een substantiële vermindering van CO₂-uitstoot gerealiseerd worden door het gebruik van een warmtenet. Door het gebruik van een warmtenet wordt tevens de emissie van NO₂ verminderd waardoor de luchtkwaliteit toeneemt. De concrete praktijkvoorbeelden in andere landen tonen aan dat stadsverwarmingsnetten rendabel zijn, en een effectieve bijdrage leveren aan de reductie van schadelijke stoffen en broeikasgassen in het stedelijke milieu.

Daarom vraagt dit voorstel van resolutie aan de Vlaamse Regering de mogelijkheid te onderzoeken om stadsverwarmingsnetten te bouwen in Vlaanderen en daarbij als eerste stap aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) opdracht te geven om een haalbaarheidsstudie te verrichten naar een stadsverwarmingsnet naar Rotterdams model in de steden Antwerpen en Gent, VITO eveneens te laten onderzoeken wat de economische (bij verschillende scenario's van stookolieprijs) en ecologische opbrengst is van een warmtenet dat voor verwarming, warmwatervoorziening en voor koeling zou worden gebruikt.

2. Bespreking

2.1. Vergadering van 16 januari 2007

De heer *Pieter Huybrechts* staat zeer sceptisch tegenover dit voorstel van resolutie.

Het kostenplaatje van een dergelijke bouw van een stadsverwarmingsnet is fenomenaal en wat is de milieuvervuiling die gepaard gaat met het installeren van een dergelijk gigantisch verwarmingsnet?

Hij stelt voor om eventueel aan VITO te vragen een haalbaarheidsstudie te verrichten, maar hij wenst eerst te weten wat zo'n omvangrijke studie zal kosten aan de belastingbetaler. Zijn fractie zal bijgevolg dit voorstel niet steunen.

De heer *Carl Decaluwe* stelt dat men principieel niet gekant kan zijn tegen dergelijke toepassingen maar hij huivert om nu zomaar op basis van dat Rotterdams model VITO te belasten met een onderzoek.

Hij stelt voor om op basis van dit voorstel van resolutie een hoorzitting te organiseren met onder meer het warmtebedrijf van Rotterdam, om eens te luisteren naar de ervaringen en de praktijk daar. Pas nadien kan bekeken worden of het nuttig is om een haalbaarheidsstudie te verrichten. Misschien moet ook het kabinet van de bevoegde minister hierbij worden betrokken.

De heer *Bart Martens* steunt het voorstel om een hoorzitting te organiseren. Hij wenst echter niet alleen de Nederlandse ervaring op dat vlak te horen maar pleit ervoor een aantal bedrijven of onderzoeksinstituten die ervaring hebben met andere collectieve klimaatregelgevingssystemen aan het woord te laten. Er bestaan in Nederland ook systemen om collectief een warmtepompinstallatie aan te leggen voor een hele wijk.

De problematiek moet dus verbreed worden naar collectieve warmtesystemen. Naast stadsverwarmingsnetten bestaan er ook industriële ecosystemen waar één bedrijf gebruikmaakt van de restwarmte van andere bedrijven.

Hij pleit ervoor om niet alleen de haalbaarheid te onderzoeken maar ook te kijken naar het wettelijke kader (het flankerend beleid). Hebben dergelijke collectieve systemen en investeringen geen nood aan economische expansiesteun?

Mevrouw *Annick De Ridder* is ook gewonnen voor een grote hoorzitting waarbij alle energieflankerende maatregelen worden meegenomen. Zij wil ook verder gaan dan het Rotterdamse model omdat ze signa-

len krijgt dat dit model een zeer hoge kostprijs heeft. Ze steunt het voorstel van de heer Martens om de scope van de hoorzitting uit te breiden tot alle vormen van collectieve warmtesystemen.

2.2. Vergadering van 14 januari 2009

De heer *Eloi Glorieux* resumeert dat het voorstel van resolutie reeds ingeleid werd en voor een stuk besproken is. Er werden ook een aantal interessante hoorzittingen georganiseerd.

Hij is meer dan ooit overtuigd van het nut van deze vorm van energievoorziening.

De heer Glorieux verwijst naar Scandinavië, waar de helft van de woningen gebruikmaken van een stadsverwarmingsnet. Ook in Frankrijk zijn er meer dan 400 stadsverwarmingsnetten: hij verwijst naar ziekenhuizen, sociale woningen, zwembaden en scholen die daarop zijn aangesloten. De steden die kiezen voor dergelijke stadsverwarmingsnetten stoten elk jaar tienduizenden tonnen CO₂ minder uit. Onlangs werden er op de expo in Zaragoza ook projecten voorgesteld voor steden als Barcelona. Ook Londen zal op de site voor de Olympische Spelen van 2012 bouwen en daarvan gebruikmaken. Dat wordt een groen paradepaardje voor de spelen. In Parijs is het stadsverwarmingsnet een van de grootste van de wereld (500 kilometer lang – het voorziet de Parijzenaars van warmte en water van 25 graden; 150.000 privéwoningen en 51.000 sociale woningen, meer dan 240 hotels maken er gebruik van, ook bedrijven maken gebruik van de stoom in hun productieproces).

Bij ons beweegt er niets: er is het oude verwarmingsnet in Aalst. Het zou aanbeveling genieten om stadsverwarmingsnetten op te starten.

Men kan tegelijkertijd op grote schaal inspelen, zowel op de markt van gezinswoningen als gebouwen. Voor gezinswoningen bedraagt het besparingspotentieel volgens een Europees plan 27%; voor gebouwen zelfs 30%. Stadsverwarmingsnetten zouden dus ook hier een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het veel efficiënter benutten van de primaire energiegroestoffen dan op het vlak van het terugdringen van de CO₂-uitstoot.

Hij besluit dat zijn voorstel aan de Vlaamse Regering vraagt om de mogelijkheid te onderzoeken om dergelijke stadsverwarmingsnetten te bouwen in Vlaanderen. Als eerste stap vraagt het voorstel van resolutie om aan VITO opdracht te geven een haalbaarheidsstudie te verrichten naar een stadsverwarmingsnet naar Rotterdams model in de steden Antwerpen en Gent, en vervolgens VITO eveneens te

laten onderzoeken wat de economische (bij verschillende scenario's van stookolieprijs) en ecologische opbrengst is van een warmtenet dat voor verwarming, warmwatervoorziening en voor koeling zou worden gebruikt.

De heer *Joris Vandenbroucke* verklaart dat er een interessante hoorzitting plaatsvond over dat onderwerp. Zijn fractie concludeerde daaruit dat collectieve verwarmingssystemen absoluut nuttig kunnen zijn in het licht van ecologische en economische doelstellingen. Hij verwijst naar het voorbeeld van de Zonige Kempen.

Hij stelt dat zijn fractie achter het uitgangspunt van het voorstel van resolutie van Groen! kan staan maar hij is van oordeel dat hetgeen gevraagd wordt té beperkt is. De opdracht die aan VITO gegeven zou worden, is puur geënt op een van de vele technische oplossingen die mogelijk kunnen zijn. Er zijn ook mogelijkheden rond warmtepompen op wijkniveau.

Hij pleit voor een bredere technische scope in zo'n onderzoek. Bijkomend heeft hij uit deze hoorzitting geleerd dat het juridisch kader waarbinnen moet gewerkt worden, nog niet helemaal rond is.

De elektriciteits- en gasmarkt zijn sterk gereguleerd. Hoe zit het met de vrije leverancierkeuze voor mensen die zich wensen te vestigen in een wijk met een collectief net? Dat zijn mogelijke hinderpalen die ook in kaart moeten gebracht worden alvorens men daarmee in Vlaanderen verder gaat.

Zijn fractie stelt voor om op zeer korte termijn een alternatief voorstel van resolutie uit te werken en neer te leggen om die scopeverbreding op technisch vlak mogelijk te maken en ook het juridisch kader erbij te betrekken. Hij vraagt om de stemming van het voorstel van Groen! uit te stellen totdat het voorstel van de sp.a ingediend is.

De heer *Jos De Meyer* steunt de tussenkomst van de heer Vandebroucke. Ook zijn fractie onderschrijft de doelstelling van duurzame energie maar wil het debat verruimen. Ook het juridisch kader moet aangekaart worden.

De heer *Eloi Glorieux* heeft geen probleem om dit voorstel van resolutie te verbeteren en staat open voor verfijningen en uitbreiding. Ofwel wordt zijn voorstel geamendeerd door een amendement van de meerderheid, ofwel dient de meerderheid zelf een eigen nieuw initiatief in. Hij stelt dat als voor een nieuw initiatief wordt gekozen, zijn fractie graag bereid is om dit mee te ondertekenen.

De heer *Jan Peumans*, waarnemend voorzitter, noteert dat dit hangend voorstel van resolutie voorlopig

‘on hold’ wordt gezet en dat er door meerdere fracties een nieuw initiatief zal genomen worden. Hij verklaart dat zijn fractie zich daar ook graag zou bij aansluiten.

De heer *Joris Vandenbroucke* repliceert dat hij apprecieert dat even met de behandeling van dit voorstel gewacht wordt. Hij stelt dat zijn fractie omzeggens klaar is met een nieuwe tekst die aan alle fracties zal bezorgd worden.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie van de heren Eloi Glorieux en Rudi Daems betreffende de bevordering van stadsverwarmingsnetten wordt met acht stemmen, bij vier onthoudingen verworpen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Joris
VANDENBROUCKE

Marc
VAN DEN ABELEN
